

Tarih: 10.06.2021

Değerli Basın Emekçileri,

3 Temmuz 2020 tarihinde 11:15 sıralarında Sakarya'nın Hendek ilçesinde bulunan Coşkunlar Hava Fişek fabrikasında meydana gelen patlamada 7 işçi hayatını kaybetmiş, 127 işçi yaralanmıştır.

Patlama ile ilgili olarak hazırlanan iddianame ve bilirkişi raporunda, pek çok tedbirin alınmadığı açıkça görülmüştür. Bilirkişi raporuna göre; **en temel işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerinin** dahi tam alınmadığı görülmüştür. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimlerinde eksiklikler olduğu, risk değerlendirmesinde 110 kg'lık patlayıcı deposu için değerlendirme yapılmadığı, tespit öneri defteri ve iş sağlığı ve güvenliği kurulu tutanaklarında sadece iş güvenliği uzmanının imzası olduğu, yani işverenin ve yönetimin konuya önem göstermediği görülmüştür. **Büyük Kaza Önleme Politika Belgesi, havalandırma tesisatı periyodik kontrol raporu, klima tesisatı periyodik kontrol raporu ve elektrik tesisatı periyodik kontrol raporunun olmadığı görülmüştür.** Çok tehlikeli ve doğrudan patlayıcılar ile çalışılan bir iş yerinde iş güvenliği için temel yasal zorunlulukların dahi yerine getirilmemesi oldukça düşündürücüdür.

Bilirkişi raporunda ayrıca depolamanın depolama matrisine göre uygun fakat düzensiz ve aşırı olduğu, uygun raf sistemlerinin olmadığı, istifleme etiketlerinin görülmediği, depoların kapasitesine uygun şartlarda inşa edilmediği ve kapasite artışına göre güncelleme yapılmadığı tespit edilmiştir. Fazla üretim ve depolama yapıldığı açılan çukurlardan hesaplanan patlayıcı miktardan, farklı bölgeler için işçi ifadeleri ve belgelerle ortaya konulmuştur. **Kurul tutanaklarında çalışanların fazla malzeme bulundurduğu kayda geçmiş ve uyarı yapılması kararı alınmıştır.** Laboratuvarlarda günlük üretim ile ilgili iş emri olmadığından dolayı bu miktarlar bilinmemekte, oysa yasal olarak bunların kayıtlarının olması gerekmektedir. Çalışan ifadelerinden ortalama kişi başı 30 kg'lık piroteknik ürün üretimi yapıldığı belirtilmiştir. Bilirkişi raporuna göre yapılan inceleme ve hesaplamalar sonucunda kişi başı yaklaşık 71 kg'lık piroteknik malzemenin işlenerek üretim yapıldığından günlük üretim miktarının yasal sınırların üzerinde olduğu kanaatine varılmıştır.

Depolarda patlama, parlama ve yangın etkilerine karşı yapısal önlemin olmadığı, olay sonrası bu yapıların kullanılamaz hale gelmesinden dolayı anlaşıldığı belirtilmiştir. Raporda, oluşturulan tablolar ile içeriği hakkında bilgi bulunan ürünler için yapılan hesaplamalar sonucunda depolama alanlarında m² başına 20,35 kg'lık bir patlayıcı/kimyasal bulunduğu, **her bir deponun 300 m² olduğu düşünüldüğünde depo başına yaklaşık 6 ton patlayıcı/kimyasal içerik bulunduğu görülmüştür.** İlgili mevzuata göre bu depoların 2 ton kapasiteli patlayıcı madde muhafaza yapıları olarak ele alınması gerekirdi.

Çin Mahallesi bölgesinde "Tekel Dışı Bırakılan Patlayıcı Maddelerle Av malzemesi Ve Benzerlerinin Üretimi, İthalatı, Taşınması, Saklanması, Depolanması, Satışı, Kullanılması, Yok Edilmesi, Denetlenmesi Usul Ve Esaslarına İlişkin Tüzüğü"ne aykırı üretim ve depolama yapıldığı görülmüştür. Çin mahallesinde patlama çukurlarının olduğu bölgede toplam olarak, iki farklı hesaplama yöntemine göre 10 ton veya 30 ton civarındadır. Bu bölgedeki depolar ve misket üretim bölgelerinde yasal sınırların üzerinde patlayıcılar depolanmıştır ve hesap çalışan ifadeleri ile uyumludur. **Çin mahallesinin 100m kadar doğusunda, hava fişek fabrika yerleşkesinin kuzeyinde imalathane yapılarının yakınında yer alan patlayıcı mamullerin muhafaza edildiği 300 m² lik sekiz büyük deponun herhangi bir olası patlama, parlama ve yangın etkilerine karşı yapısal anlamda hiçbir önlem alınmadığı hepsinin patlamadan sonra büyük yangından kullanılamaz hale geldiklerinden açıkça anlaşılmaktadır. Söz konusu depolar arası mesafenin yaklaşık olarak 8-10 metre bırakıldığı ve bu**

Tarih: 10.06.2021

depolar arasında herhangi bir sütünin yapılmadığı gibi güvenlik mesafelerine de dikkat edilmediği, insanların yoğun bulunduğu en yakın imalathaneye yaklaşık olarak 20 metre ve yemekhaneye 40 metre uzaklıkta oldukları tespit edilmiştir.

Yıkılmamış binalarda yapılan incelemelerde, parlama, patlama tehlikesi olan binalarda kıvılcım çıkarabilecek elektrikli cihazlar konulduğu, tehlike bölgelerine uzatma kablolarıyla elektrik çekildiği, makine tamiratları yapılırken elektrik bağlantılarında güvenlik kurallarına uyulmadığı, bağlantı noktalarında sızdırmazlık özelliğinin bozulduğu, statik elektriğe karşı yeterli tedbirlerin alınmadığı, çalışanların kontrolünün yeterli yapılmadığı, gelişen teknolojiyi kullanarak alınabilecek güvenlik tedbirlerinin alınmadığının görüldüğü bildirilmiştir. Olay yerindeki havalandırma fanının ve üçlü priz grubunun exproof (patlamaya karşı özel imal edilmiş elektrikli cihaz) olmadığı ve başka bölümlerde havalandırma fanlarının exproof olmadığı tespit edilmiştir. **Çalışan ifadesinde exproof cihazların alınması için karar alındığı, maliyeti sebebiyle vazgeçildiği belirtilmiştir.** Kişisel koruyucu ekipmanlarda eksiklikler olduğu, patlamadan korunma için önemli bir tedbir olan antistatik ekipmanların herkese verilmediği/kullanılmadığı tespit edilmiştir. Av fişekleri ve piroteknik mamüllerin “Tekel Dışı Bırakılan Patlayıcı Maddelerle Av Malzemesi Ve Benzerlerinin Üretimi, İthalatı, Taşınması, Saklanması, Depolanması, Satışı, Kullanılması, Yok Edilmesi, Denetlenmesi Usul Ve Esaslarına İlişkin Tüzüğü”ne göre bir arada olmaması gerekme karşın aynı ortamda bulundurulduğu tespit edilmiş, son dönemde üretilen ürünlerin nemli çıktığı ve kurutulması için açıkta bekletildiği dört ayrı çalışan ifadesiyle ortaya konulmuştur.

Coşkunlar Havai Fişek Fabrikası’nda yaşanan patlama ve sonrasındaki bilirkişi raporu, özetle iş güvenliği, yangın ve patlama tedbirlerinin yetersiz kaldığı veya bu tedbirlerin alınmadığını göstermiştir. **Aynı fabrikanın 11 yıl içerisinde 6.patlamayı yaşaması, denetim ve yaptırımların yetersiz olduğu, geçmiş patlamalardan da ders alınmadığını ortaya koymaktadır.** Bu kapsamda, “Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkındaki Yönetmelik” yükümlülüklerin yerine getirilmediği anlaşılmaktadır. Hendek’te yaşanan bu endüstriyel yangın ve patlamalar bir kez daha göstermiştir ki, tüm endüstriyel kazalarda, sürecin şeffaf olarak işletilmesi ve halkın sağlıklı bir şekilde bilgilendirilmesi ile bilgi kirliliğinin önüne geçilmesine çok önemli katkı sağlayacaktır.

Yıllar içerisinde tekrarlayan patlamalara rağmen, yine de alınmayan önlemler sonucunda gerçekleşen bu iş cinayetinin, tüm iş cinayetlerinde olduğu gibi denetimsizlikten ve cezasızlıktan kaynaklandığı açıktır. Benzeri vahim olayların önüne geçilebilmek için, istisnasız olarak tüm sorumluların tespit edilerek cezalandırılması gerekmektedir. Başta, gerekli önlemleri ısrarlı bir şekilde almaması sebebiyle işveren ve denetimleri ısrarla yapmaması sebebiyle denetim sorumluluğu bulunan kamu idarecileri olmak üzere, tüm sorumluların yargılanmaları ve hak ettikleri cezaları almaları, yeni iş cinayetlerinin önlenmesi için elzem bir adımdır. Önlemlerin alınmaması sonucu oluşan can kaybı ve yaralanmaların sürekli tekrarlanması, suçun şeklini bilinçli taksirden çıkarıp, olası kasta dönüştürdüğü ve yargılanmada bu durumun göz önünde bulundurulması gerektiği de oldukça açıktır. Bir sonraki duruşması 10 Haziran 2021 tarihinde gerçekleşecek olan, süregelen yargılama sürecinde **adil bir yargılama yapılarak tüm sorumluların tespit edilerek, istisnasız bir şekilde cezalandırılması gerekmektedir. Benzer faciaların yaşanmaması adına verilecek cezaların caydırıldığı önemli bir etkidir.**

Saygılarımızla,

TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu